
Savaş, Barış ve Devlet*

Murray N. Rothbard

Liberteryen (hürriyetperver) akım, günümüzün büyük sorunları ile yüzleşmede, “stratejik zekâsını” kullanmaktaki başarısızlığından ötürü William F. Buckley tarafından eleştirilmektedir. Gerçekten de liberteryen teoriyi zamanımızın en hayati sorununa (savaş ve barış) uygulamayı ihmal ederken (Buckley’in kibirli bir şekilde yazdığı gibi) çok kere “küçük ve yoğun seminerlerimizi çöp toplamanın özelleştirilmesi (demunicipalize) veya özelleştirmemesi konularına tahsis etmeye eğilimliyiz. Tasavvur ettiğimiz ideal sistemi, içinde yaşadığımız dünyanın hakikatlerinden ayırmaya yönelik bir eğilimle birlikte, liberteryenlerin stratejik değil ama, daha çok ütopyacı olan bir tefekküre sahip oldukları bir anlamda doğrudur. Kısacası, günümüzün somut dünyasında düşüncesiz bir şekilde ortodoks “muhafazakâr” çizgiyi takip ediyor iken, bir çoğumuz teoriyi uygulamadan ayırıyor ve sonra pür liberteryen toplumu uzak bir gelecek için soyut bir ideal olarak kabul etmeye rıza gösteriyoruz. Özgürlüğü yaşamak için, günümüzün memnuniyet vermeyen dünyasını ideallerimiz doğrultusunda değiştirmenin zorlu ama zaruri stratejik mücadelesine başlamak için, liberteryen teorinin dünyanın bütün hayati sorunlarının üstesinden gelmek için ileri sürülebilir olduğunu farketmeli ve bunu bütün dünyaya göstermeliyiz. Bu sorunlara hakim olarak, liberteryenizmin sadece Bulutların Üstünde bir yerdeki [on Cloud Nine; bu ifade mutlu, aşırı coşkulu ve “esrarın etkisi altında” anlamlarına gelir, ilk olarak Birleşik Devletler Meteoroloji ofisi tarafından standart bulutlardan 10 km daha yüksekteki bulutlar için kullanılmıştır-ç.n.] güzel bir ideal değil, ama aynı zamanda, pozisyonumuzu almamızı ve günümüzün bir yığın sorunu ile başa çıkmamızı mümkün kılan hakikatlerin gerçekçi bir bütünü olduğunu gösterebiliriz.

**Egalitarianism as a Revolt Against Nature and Other Essays*, R.A. Child, Jr., Ed., Washington: Libertarian Review Press, 1974

Öyleyse şimdi, her şekilde, stratejik zekâmızı kullanalım. Her ne kadar, bu, Bay Buckley'in sonucu gördüğünde, bizim çöp toplanması alanında kalmamızı dilemesine neden olarsa da, liberteryen bir savaş ve barış teorisi kuralım.

Liberteryen teorinin temel düsturu, hiçkimsenin başka birisinin kişiliğine veya mülkiyetine tehdit veya tecavüzde ("saldırı") bulunmamasıdır. Cebir, ancak bu türden bir tecavüzü işleyen kişiye karşı kullanılabilir; yani, sadece başkasının saldırgan cebir kullanımına karşı savunma olarak.¹ Kısacası, mütecaviz olmayan birisine karşı hiçbir cebir kullanılmaz. Liberteryen teorinin bütün külliyyatının (corpus) dayandığı temel kural budur.²

Bir süreliğine, çok daha karmaşık devlet sorununu bir kenara bırakalım ve "özel" bireyler arasındaki basit ilişkiler üzerinde düşünelim. Diyelim ki Jones'un, kişiliği ya da mülkiyeti, Smith'in işgal ve saldırısına uğramış olsun. Daha önce gördüğümüz gibi, Jones'un bu saldırıyı kendi başına tedafüi cebir kullanımı ile defetmesi meşrudur. Ancak şimdi, daha karmaşık bir sorunla karşılaşırız: Jones'un, Smith'e karşı meşru müdafasının sonucu olarak, masum bir üçüncü tarafa karşı tecavüzde bulunması onun haklarına dahil midir? Bir liberteryen için, cevap açıkça hayır olmalıdır. Masum insanların kişiliklerine veya mülkiyetine karşı tecavüzü yasaklayan kuralın mutlak olduğunu hatırlayınız. Bu kural saldırı için kişisel saiklere bakılmaksızın sabit kalır. Başka birisinin kişiliğine veya mülkiyetine tecavüz, bu fiili işleyen kişi Robin Hood veya açlık çeken birisi olsa da, ya da bu fiili birisinin akrabalarını korumak veya kendisini üçüncü bir kişinin saldırısına karşı savunmak için işlese dahi, yanlış ve suçtur. Bu vak'aların bir çoğunun saiklerini anlayabilir ve onlara yakınlık duyabiliriz ve sonra da, eğer suçlu ceza için yargılanmaya çıkarsa onun mesuliyetini hafifletebiliriz. Fakat, bu saldırının halen mağdurun, mecbur kalırsa cebir kullanarak, defetmek için her hakka sahip olduğu bir suç fiili olduğu yargısından kaçınamayız. Kısacası, C, A'yı tehdit ettiği veya ona saldırdığı için, A şahsının B şahsına saldırması durumunda C'nin bütün bu gidişattaki "daha yüksek seviyedeki" sorumluluğunu anlayabiliriz; ancak yine de, bu saldırıyı B'nin cebir kullanarak defetme hakkına sahip olduğu bir suç fiili olarak sınıflandırmalıyız.

Daha somut olmak için, eğer Jones mülkünün Smith tarafından çalınıyor olduğunu anlar ise, onu defetme ve yakalamaya çalışma hakkına sahiptir; ama onu bir binayı bombalayarak veya masum insanları öldürerek ya da makineli tüfek ateşini masum bir kalabalığa püskürterek yakalamak gibi hiçbir hakkı yoktur. Eğer bunu yaparsa, o da Smith kadar (veya daha fazla) mütecaviz bir suçtur.

¹ Daha ileri giden ve hiçkimsenin, kendisini tecavüze karşı savunurken bile, cebir kullanmaması gerektiğini söyleyen bazı liberteryenler de vardır. Bununla birlikte, bu tür Tolstoyan veya "mutlak pasifistler" bile savunmacının tedafüi/müdafii cebir kullanım hakkını kabul ederler ve sadece onu bu hakkını kullanmamaya teşvik ederler. Bu nedenle, onlar bizim teklifimizle ihtilafa düşmezler. Aynı şekilde, içkiden kaçınma taraftarı bir liberteryen, bir insanın alkol içme hakkına karşı çıkmaz, sadece bu hakkı kullanmadaki yargısına/akıl yürütmesine karşı çıkar.

² Burada bu düsturu haklı çıkarmaya teşebbüs etmeyeceğiz. Çoğu liberteryen ve hatta muhafazakâr bu kurala aşınadır ve hatta onu savunur; sorun kural üzerinde mutabık kalmaktan ziyade, tutarlı olarak ve korkmadan, onun çok sayıdaki ve sıklıkla hayret verici imalarını (implications) takip etmektedir.

Liberteryen teorisinin savaş ve barış sorunlarına uygulanması şimdiden tebarüz ediyor. Dar anlamıyla savaş, devletlerarası çatışma anlamına geldiğinden, biz onu, geniş anlamıyla insanlar ya da insan grupları arasındaki açık bir şiddetin patlak vermesi olarak tanımlayabiliriz. Eğer Smith ve bir grup hizmetçisi Jones'a saldırır ve Jones ve fedaileri Smith çetesini inlerine kadar takip ederse, Jones'ı çabası üzerine yüreklendirebiliriz; ve biz ve bu saldırının defedilmesiyle ilgilenen toplumdaki diğer kişiler Jones'un hedefine şahsen ya da mali bakımdan katkıda bulunabiliriz. Fakat, Jones'un, Smith'in sahip olduğundan daha fazla olmamak üzere, "haklı savaşı" esnasında herhangi başka birisine karşı hiçbir saldırı hakkı yoktur: takibini finanse etmek için başkalarının mülkünü çalmak, cebir kullanımı ile diğer insanları kendi takımına almak veya Smith'in güçlerini yakalamak mücadelesi esnasında başkalarını öldürmek gibi. Eğer Jones bunlardan herhangi birini yaparsa, o da Smith kadar tamamen suçlu olur, ve hatta, suçluluğa karşı her ne cezaî müeyyide verilmişse ona tabi olur. Aslında, eğer Smith'in suçu hırsızlık ise ve Jones onu yakalamak için zorla adam toplarsa veya takibi esnasında başkalarını öldürürse, bu tür köleleştirme ve cinayet gibi başkalarına karşı suçlar kesinlikle hırsızlıktan daha kötü olduğu için, Jones, Smith'den daha fazla suçlu olur. (Hırsızlığın başka birisinin kişiliğinin uzantısına zarar vermesine karşın, köleleştirmenin bu kişiliğin kendisine zarar vermesi ve cinayetin ise onu yok etmesi nedeniyle.)

Varsayalım ki, Jones, Smith'in tahribatına karşı "haklı savaş"ı esnasında, birkaç masum insanı öldürür, ve varsayalım ki, bu katlin savunmasında, yalnızca "bana özgürlüğümü verin ya da öldürün beni" şiarına göre hareket ediyor olduğunu dile getirsin. Bu "savunmanın" saçmalığı bir çırpıda aşikâr olmalı, çünkü sorun Jones'un Smith'e karşı tedafüî mücadelesinde ölümü şahsen göze alıp almaması değildir; sorun onun meşru amacının takibinde diğer insanları öldürmeye niyet (will) edip etmediğidir. Jones, gerçekten de, tamamen savunulamaz bir şiarı göre hareket ettiğinden: "bana özgürlük verin ya da onları öldürün" kesinlikle çok daha az asil bir savaş nidasıdır.³

O halde, bir liberteryenin savaşa yönelik temel tavrı şu olmalıdır: Bir insanın, kişilik ve mülkiyet haklarının savunmasında suçlulara karşı cebir kullan(ıl)ması meşrudur; diğer masum insanların haklarını ihlal etmeye ise kesinlikle izin verilemez. Öyle ise, savaş ancak, cebir kullanımı ihtimamlı bir surette suçlu bireylerle sınırlandırıldığı zaman uygundur. Tarihteki kaç savaş veya çatışmanın bu kıstası karşıladığına kendi adımıza karar verebiliriz.

Dehşet verici modern kitle imha silahlarının (nükleer silahlar, roketler, biyolojik savaş, v.b.) gelişiminin önceki dönemin basit silahlarından çeşit bakımından ziyade sadece bir derece farklılığı taşıdığı özellikle muhafazakârlar tarafından sık sık öne sürülmektedir. Tabii ki, bu iddiaya bir cevap, derece insan hayatı sayısı olduğunda

³ Veya, diğer bir ünlü antipasifist şiarı ortaya atmak için, sorun "kız kardeşimize tecavüzü engellemek için güç kullanmaya" niyet edip etmeyeceğimiz değildir ama, bu tecavüzü engellemek için, masum insanları, ve belki de kız kardeşimizin kendisini bile, öldürmeye niyet edip etmeyeceğimizdir.

bu farklılığın bir hayli büyük olduğudur.⁴ Ancak, bir liberteriyenin kullanmak için bilhassa donandığı diğer bir cevap, eğer irade gösterilirse, ok ve yay hatta tüfek, fiili suçlulara karşı (başkalarına zarar vermeden-ç.n.) tam hedefe yönlendirilebiliyor (pinpoint) iken, modern nükleer silahların bu şekilde yönlendirilemeyeşidir. Tür açısından can alıcı farklılık burada yatar. Elbette, ok ve yay saldırgan maksatlar için kullanılabilir, fakat bu kullanım, aynı zamanda, sadece saldırganlara karşı tam hedefe doğru yönlendirilebilir. Nükleer silahlar ise, hatta “konvensiyonel” hava bombaları bile, yönlendirilemez. Bu silahlar yalnız bu nedenle (ipso facto) gelişigüzel kitle imha makineleridirler. (Yegâne istisna, tamamiyle suçlulardan oluşan bir insan kümesinin toplandığı geniş bir coğrafik bölgedeki son derece olağandışı bir durumdur.) Bu nedenle, nükleer ve benzeri silahların kullanımının, veya kullanım tehdidinin, hiçbir makul mazereti olmayan, insanlığa karşı bir suç ve bir günah olduğu sonucuna varmalıyız.

Silahların değil ama, onları kullanma iradesinin savaş ve barış sorunlarının yargılanmasında önemli olduğu şeklindeki eski klişenin, bu noktadan sonra, niçin doğruluğunu kaybettiğini açıklayan neden budur. Hedeflerini seçici bir şekilde kullanılamamaları, modern silahların tam olarak ayırıcı özelliği olduğundan, liberteriyen bir usulde kullanılamazlar. Bu nedenle, bu silahların bizzat kendilerinin var olması kınanmalıdır, ve nükleer silahsızlanma, kendi hatırı için takip edilmesi gereken bir iyidir. Ve eğer, gerçekten de, stratejik zekâmızı kullanırsak, böylesi bir silahsızlanmanın sadece iyi değil, ayrıca modern dünyada takip edebileceğimiz en yüksek iyi olduğunu görürüz. Nitekim, başka bir insana karşı işlenebilecek, hırsızlıktan daha tiksindirici bir suç olduğundan -gerçekten de, konu insan medeniyetini ve insan hayatının kendisinin devamını tehdit etmeye gelince bir hayli yaygın olan- cinayet herhangi bir insanın muhtemelen işleyebileceği en kötü suçtur. Ve günümüzde bu suç, yakında vaki olmasından korkulan bir suçtur. Ve, aslında, muazzam bir imhanın önüne geçmek çöp kaldırma hizmetinin özelleştirilmesinden -gerçekleştirilmeye değer olduğu kadar- çok daha önemlidir. Yoksa, liberteriyenler fiyat kontrolü ya da gelir vergisi hakkında haklı olarak kızgınlık gösterip, yine de, en büyük kitle katliamı suçuna omuz silkip geçecekler ve hatta bu suçu olumlayıcı bir biçimde savunacaklar mı?

Eğer nükleer savaş, kendilerini suç teşkil eden saldırıya karşı koruyan bireyler için dahi tamamen gayrimeşru ise, devletler arasındaki nükleer ya da hatta “konvensiyonel” savaş çok daha fazla böyledir.

Artık, devleti tartışmamıza dahil etmenin vakti geldi. Devlet, belirli bir ülke üzerinde fiili cebir kullanma tekeli ele geçirmeyi başarmış bir grup insandır. Dev-

⁴ William Buckley ve diğer muhafazakârlar, milyonları öldürmenin bir insanı öldürmekten daha kötü olmadığı şeklindeki tuhaf ahlâki doktrini ileri sürmekte. Bu ikisinden birisini yapan kişi şüphe yok ki bir katildir; ancak kesinlikle, onun ne kadar çok kişiyi öldürdüğü muazzam bir farklılık yaratır. Bunu sorunu şu şekilde ifade edersek görebiliriz: bir insan şu ana kadar bir kişiyi öldürdükten sonra, onun öldürmeye son vermesi ya da saldırıya daha fazla devam etmesi ve düzinelerce insanı öldürmesi herhangi bir farklılık yaratır mı? Besbelli ki, yaratır.

letlerin genellikle bireylerin meşru müdafâ durumunda cebir kullanma hakkını (el-bette, devletlere karşı değil) kabul etmesine karşın, devlet özellikle, saldırgan cebir kullanma tekeli ele geçirmiştir.⁵

Devlet, daha sonra, bu bölgede yerleşik kişiler üzerinde güç kullanmak ve bu gücün maddi semerelerinden yararlanmak için bu tekelden faydalanır. Şu halde, devlet gelirlerini devamlı ve aleni olarak saldırgan cebir ile elde eden toplumdaki yegâne organizasyondur; oysa bütün diğer bireyler ve organizasyonlar (bu tür bir cebir kullanımına devlet tarafından yetkilendirilmiş olanlar dışında) serveti ancak barışçıl üretim ve her biri birbirinden farklı ürünlerinin gönüllü mübadelesi ile elde edebilirler. (“Vergileme” olarak adlandırılan) gelirlerini toplamak amacıyla bu cebir kullanımı devlet gücünün temeltâşdır. Devlet, bu temel üstüne, ülkesindeki bireylerin üzerinde onları nizama sokan, muhalifleri cezalandıran, destekçilerini sübvans eden, daha ileri seviyedeki bir iktidar yapısı kurar. Devlet, aynı zamanda, toplumun ihtiyaç duyduğu farklı kritik hizmetlerin mecburi tekeli sahiplenir, ve bu suretle, insanları temel hizmetler için kendisine bağımlı kılar, toplumdaki önemli yönetim görevlerinin kontrolünü sürdürür, ve ayrıca, bu mal ve hizmetleri sadece devletin arz edebileceği mitini toplum içinde destekler. Bu nedenle, polis ve adli hizmetleri, yol ve caddelerin mülkiyetini, para arzını ve posta hizmetini tekelleştirmeye, ayrıca eğitimi, kamu hizmet kuruluşlarını, ulaşımı, radyo ve televizyonu etkin bir şekilde tekelleştirmeye veya kontrol etmeye dikkat gösterir.

O halde, devlet bir ülke üzerinde cebir kullanımı tekeli kendisine mal ettiğinden, devletin tahribat ve zorbalıkları direnişle karşılaşmadığı müddetçe, bu bölgede sözümona “barış”ın var olduğu söylenir, çünkü yegâne şiddet, Devletçe yukarıdan aşağıya doğru halka karşı kullanılırsa tek yönlü şiddettir. Bölge içindeki açık bir çatışma ancak insanların devlet gücünün kendilerine karşı kullanılmasına direniş gösterdikleri “devrim” durumunda patlak verir. Hem devletin cebir kullanımının direnişsiz kaldığı sükûnet durumu, hem de açık devrim durumu “dikey cebir” ile adlandırılabilir, devletin halkına karşı zorbalığı veya bunun tersi.

Modern dünyada, her toprak sathına devlet tarafından hükmedilir, fakat herbiri kendi bölgesi üzerinde cebir tekeline sahip, yeryüzüne dağılmış çok sayıda devlet vardır. Bütün dünya üzerinde cebir tekeline sahip hiçbir süper-devlet yoktur; ve bu münasebetle, farklı devletler arasında bir “anarşi” durumu mevcuttur. (Sırası gelmişken, belirli bir bölge üzerinde cebir tekeli ortadan kaldırmaya yönelik ve böylece özel bireyleri efendisiz bırakan herhangi bir öneriyi çılgınlık olarak itham eden aynı muhafazakârların nasıl olup da, aynı zamanda, devletleri kendi aralarındaki ihtilafları halletmek için efendisiz bırakmakta ısrar edici oldukları, bu satırların yazarı için bir merak kaynağıdır. Birinci durum daima “kafadan çatlak anarşizm” olarak

⁵ Profesör Robert L. Cunnigham devleti “açık fiziksel cebir kullanımı üzerinde bir tekeli” olarak tanımlamaktadır. Veya, Albert Jay Nock’un benzer ve daha iğneleyici bir şekilde ifade ettiği gibi “Devlet cebir tekeline sahip çıkar ve onu uygular...özel cinayeti yasaklar, ama kendisi çok büyük ölçekte cinayet organize eder. Özel hırsızlığı yasaklar, ama kendisi istediği herhangi bir şeye insafsızca el koyar.”

itham edilirken; ikinci durum ise bağımsızlığı ve “ulusal egemenliği” bir “dünya devletinden” koruma olarak selamlanır.) Ve dolayısıyla, ancak nadiren gerçekleşen devrimler dışında, dünyadaki açık cebir ve çift-tarafli çatışma iki veya daha fazla devlet arasında vuku bulur, bu ise “uluslararası savaş” (veya “yatay cebir”) şeklinde adlandırılan şeydir.

O halde, bir yandan devletlerarası savaş ve diğer yandan devlete karşı devrimler ya da özel bireyler arası çatışmalar arasında çok önemli ve hayati farklılıklar vardır. Hayati bir farklılık coğrafyadaki değişikliklerdir. Bir devrimde, çatışma aynı coğrafi alan içinde vuku bulur: hem devlet görevlileri hem de devrimciler aynı bölgede ikamet ederler. Diğer yandan, devletlerarası savaş ise her biri kendi coğrafi alanı üzerinde bir tekel sahibi olan, iki grup arasında vuku bulur; yani, farklı ülkelerin sakinleri arasında. Bu farklılıktan birkaç önemli sonuç çıkar: (1) Devletlerarası savaşta modern kitle imha silahları için kullanım sahası (scope) çok daha büyüktür. Zirâ, ülke içi bir çatışmada eğer kullanılan silahların tahrip gücü çok fazla büyürse, her iki taraf da kendisini diğerine karşı yönlendirilmiş silahlarla havaya uçurur. Ne devrimci grup ne de devrime karşı mücadele eden devlet diğerine karşı nükleer silahları kullanabilir. Ancak, diğer yandan, savaşan taraflar farklı karasal bölgelerde ikamet ettikleri zaman, modern silahların kullanım sahası muazzam bir büyüklüğe ulaşır ve bütün kitle imha cephaneliği işin içine katılabilir. İkinci bir sonuç (2) devrimcilerin hedeflerini tam yerleri itibariyle saptayabilmeleri ve düşmanları olan devletle sınırlandırabilmeleri ve böylece masum insanlara karşı saldırıdan kaçınabilmeleri mümkün iken, devletlerarası bir savaşta bu saptama çok daha az mümkündür.⁶ Bu daha eski tip silahlar için dahi doğrudur, ve tabii ki, modern silahlarla hiçbir şekilde nokta hedeflemesi yapılamaz. Buna ilâveten, (3) her devlet ülkesindeki herkesi ve bütün kaynakları seferber edebildiğinden, diğer devlet, karşı ülkenin bütün vatandaşlarını, en azından geçici olarak, düşman addetmeye başlar ve onları da savaşa dahil edecek şekilde hareket eder. Böylece, bölgelerarası savaşın bütün sonuçları, devletlerarası savaşın, her bir savaşan tarafın diğerinin -özel bireylerine- masum sivillerine karşı saldırısını icap ettirmesini hemen hemen kaçınılmaz hale getirir. Bu kaçınılmazlık modern kitle imha silahları ile birlikte mutlaklaşır.

Eğer devletlerarası savaşın aşikâr bir niteliği bölgelerarasılık ise, diğer bir benzersiz nitelik de her devletin uyrukları üzerinden vergileme ile yaşaması gerçeğinden doğar. Bu nedenle, diğer bir devlete karşı herhangi bir savaş kendi halkı üzerindeki vergileme -saldırısının artışı ve yaygınlaşmasını icap ettirir.⁷ Özel bireyler arası

⁶ Devrimciler tarafından yapılan nokta hedeflemesinin göze çarpan bir örneği, İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu'nun, geç dönemlerinde, sadece Britanya birliklerine ve Britanya hükümeti mülkiyetine saldırıldığından ve hiçbir masum İrlandalı sivile zarar verilmediğinden emin olması idi. Halkın büyük kısmı tarafından desteklenmeyen bir gerilla devrimi ise elbette, çok daha büyük olasılıkla sivillere karşı saldırıda bulunacaktır.

⁷ Eğer buna karşı, bir savaşın teorik olarak bir devletin savaş dışı harcamalarını azaltarak finanse edilebileceği şeklinde itiraz edilirse, o zaman, vergilemenin savaşın etkisi olmasaydı olabileceği seviyeden çok daha fazla bir seviyede kaldığı cevabı yine de doğru kalır. Kaldı ki, bu makalenin anlamı, liberteryenlerin savaş veya savaş dışı hangi alanda olursa olsun bütün hükümet harcamalarına karşı çıkması gerektiğidir.

çatışmalar, ilgili taraflarca gönüllü olarak sürdürülür ve finanse edilebilirler ve genellikle de böyledirler. Devrimler halkın gönüllü katkıları ile finanse edilebilir ve sürdürülebilirler ve çoğunlukla da böyledirler. Ancak devlet savaşları sadece vergi mükellefine karşı saldırı vasıtasıyla devam ettirebilirler.

Bu nedenle, bütün devlet savaşları, devletin kendi vergi mükelleflerine karşı artırılmış saldırıyı icap ettirir ve hemen hemen bütün devlet savaşları (bütün, modern savaşlarda) düşman devlet tarafından yönetilen masum sivillere karşı maksimum saldırıyı (cinayeti) icap ettirir. Diğer yandan, devrimler genellikle gönüllü olarak finanse edilirler ve cebir kullanımlarını devlet egemenleri ile sınırlayabilirler ve özel çatışmalar ise, cebir kullanımlarını fiili suçlular ile sınırlandırabilirler. Bundan dolayı, bir liberteryen, bazı devrimler ve bazı özel çatışmalar meşru olabilir iken, devlet savaşları daima kınanmalıdır sonucuna varmalıdır.

Birçok liberteryen şu şekilde itiraz edebilir: “Biz liberteryenler dahi, vergilemenin savaş için kullanılmasını ve Devletin savunma hizmetini tekelleştirmesini esef ediyor iken, kabul etmek zorunda kalırız ki, (cebir kullanımını gerektiren-ç.n.) bu şartlar mevcuttur ve hal böyle iken, devleti haklı savunma savaşlarında desteklememiz şarttır.” Buna verilecek cevap şu şekilde olabilir “Evet, söylediğiniz gibi, ne yazık ki, her biri kendi toprakları üzerinde cebir tekeline sahip devletler mevcuttur.” Şu halde, bir liberteryenin bu devletler arasındaki çatışmalara yönelik tutumu ne olmalıdır? Liberteryen, gerçekte, devlete demelidir ki, “Pekala, mevcutsun, fakat en azından var olduğun sürece, faaliyetlerini, tekelleştirdiğin alanlar ile sınırla.” Kısacası, bir liberteryen bütün özel bireylere karşı devlet saldırısı alanının mümkün olduğu kadar küçültülmesiyle ilgilenir. Uluslararası ilişkilerde bunu yapmanın tek yolu, her ülke halkının kendi devletlerini, faaliyetlerini tekelleştirdikleri alanlarla sınırlandırmaları ve başka bir devlet-tekelcisine karşı saldırmamaları için baskı altına almalarıdır. Sözün kısası, bir liberteryenin amacı, var olan devleti mümkün olduğu kadar küçük bir kişilik ve mülkiyet istilası derecesi ile sınırlandırmaktır. Ve bu, savaştan bütünüyle kaçınılması anlamına gelir. Her devletin yönetimi altındaki halk “kendi” farklı devletlerini bir diğerine saldırmamak ve eğer bir çatışma patlak verirse, fiziken mümkün olduğu kadar hızla, barış müzakeresi veya ateşkes ilan etmek için baskı altına almalıdırlar.

Nadiren karşılaştığımız, devletin, gerçekten de vatandaşlarından birisinin mülkiyetini korumaya çalıştığı açık ve net bir örneğe sahip olduğumuzu varsayalım. A ülkesinin bir vatandaşı B ülkesinde seyahat eder veya yatırım yapar, ve sonra B devleti bu kişiye saldırır veya mülkiyetini kamulaştırır. Kesinlikle, liberteryen eleştirmenimiz bu durumun, A devletinin kendi vatandaşının mülkiyetini korumak için B devletine karşı tehdit veya savaş yolunu kullanması gereken açık ve net bir örnek olduğunu iddia edebilir. Bu iddia yegâne devlet vatandaşlarının savunulması tekeli üstlenmiş olduğundan, vatandaşının adına savaşa girme yükümlülüğüne sahiptir ve liberteryenler de bu savaşı haklı bir savaş olarak destekleme yükümlülüğü altındadırlar.

Ancak yine, esas konu, her devletin sadece kendi ülkesi üzerinde cebir ve dolayısıyla savunma tekeline sahip olduğudur. Devlet herhangi bir başka coğrafi alan üzerinde bu türden hiçbir tekele; esasen, hiçbir yetkiye sahip değildir. Bundan dolayı, eğer bir A ülkesi sakini B ülkesine taşınır veya orada yatırım yaparsa, liberteryen iddia etmelidir ki, o bu yolla şansını B ülkesinin devlet-tekeline yana kullanmaktadır ve A devletin, turistin veya yatırımcının mülkiyetini savunmak amacıyla, A ülkesindeki insanları vergilendirmesi ve B ülkesindeki çok sayıda masum insanı öldürmesi ah-lâkdışı ve suç olurdu.⁸

Ayrıca, nükleer silahlara karşı hiçbir savunmanın olmadığına (şu anki yegâne “savunma” karşılıklı imha tehdidi/tehlikesidir) ve, bu yüzden devletin, bu silahlar var olduğu sürece, herhangi bir tür savunma işlevini ifa edemeyeceğine de işaret edilmelidir.

Şu halde, liberteryen amaç, herhangi bir çatışmanın kendisine has nedenlerine bakılmaksızın, devletleri diğer devletlere karşı savaş başlatmamak için baskı altına almak, ve eğer bir savaş patlak verirse, fiziken mümkün olduğu kadar hızla, devletleri barış ve ateşkes ile barış müzakeresi talebiyle baskı altına almaktır. Bu arada, belirmeliyim ki, bu amaç Onsekizinci ve Ondokuzuncu yüzyılların uluslararası hukukunda mündemiçtir (enshrined), yani, hiçbir devletin diğerinin topraklarına karşı saldıramayacağı ideali -kısaca, devletlerin “barış içinde birarada yaşaması”.⁹

Bununla birlikte, liberteryen muhalefete rağmen, savaşın başladığını ve savaşan devletlerin barış müzakeresi yapmadığını varsayalım. Bu durumda, liberteryen pozisyon ne olmalıdır? Açık bir şekilde, masum sivillere saldırı kapsamını mümkün olduğunca azaltmak. Eski tarz uluslararası hukuk bu amaç için iki mükemmel önleme sahipti: “savaş yasaları” ve “tarafsızlık yasaları” veya “tarafsızların hakları”. Tarafsızlık yasaları patlak veren savaşı savaşan devletlerin kendileriyle sınırlı tutmak için -diğer ulusların devletlerine veya özellikle bireylerine karşı saldırmaksızın-tasarlanmışlardır. “Denizlerin sebestliği” veya düşman ülkeyle bitaraf ticareti engellemek için, savaşan devletlerin hakları üzerine sert sınırlandırmalar benzeri bu türden eski ama artık unutulmuş Amerikan ilkelerinin önemi buradan kaynaklanır. Kısacası, bir liberteryen, tarafsız devletleri herhangi bir devletlerarası çatışmada tarafsız kalmak ve savaşan devletleri tarafsız vatandaşların haklarına bütünüyle riayet etmeleri için ikna etmeye çalışır. “Savaş yasaları” her bir savaşan ülkenin sivillerinin haklarına savaşan devletlerce yapılan saldırının mümkün olduğunca sınırlandırılması amacına yöneliktir. Britanyalı hukukçu F. J. P. Veale’nin ifade ettiği gibi:

⁸ Daha çok, bir devletin toprakları içindeki, “dahili” savunmaya müracaat eden başka bir mülahaza da vardır. Devlet bölgesinin sakinlerini suçluların saldırısına karşı daha az başarılı bir şekilde savundukça, bu sakinler gittikçe daha fazla devlet operasyonlarının etkisizliğini öğrenmeye ve devlet dışı savunma usüllerine yönelmeye başlarlar. Bu nedenle, devletin savunma başarısızlığı halk için eğitici bir değer taşır.

⁹ Bu çalışmada bahsedilen uluslararası hukuk, önceki yüzyıllarda tarafların gönül rızası ile zuhur eden, ve modern devletçi “kollektif güvenliğin” gelişmesi ile alakası olmayan eski moda liberteryen hukuktur. Kollektif güvenlik, her yerel savaşı dünya çapında bir savaşa dönüştürecek şekilde maksimum seviyede kızıymaya zorlar -herhangi bir savaşın kapsamını mümkün olduğunca azaltmaya yönelik liberteryen amacın bütünüyle tersine çevrilmesi.

Bu kanunun temel ilkesi, medeni insanlar arasındaki husumetlerin bilfiil savaşmak için işe alınmış silahlı kuvvetler ile sınırlandırılması gerektiği idi... bu kanun savaşçıların yegane görevinin birbirleriyle savaşmak olduğunu ve dolayısıyla sivil halkın askerî operasyonların kapsamında hariç tutulması gerektiğini vazederek savaşçılar ile sivil halk arasında ayırım yapıyordu.¹⁰

Cephe hattının gerisindeki bütün şehirlerin bombardımanını yasaklayan tadil edilmiş şekliyle, bu kural, Britanya İkinci Dünya Savaşı'nda sivillerin stratejik bombardımanını başlatıncaya kadar, geçtiğimiz yüzyıllardaki Batı Avrupa savaşlarında sabit kalmaya devam etti. Şimdi ise, tabii ki, sivillerin yok edilmesine dayanan nükleer savaşın feci doğası nedeniyle, bütün bu anlayış nadiren hatırlanır.

Sebebe bakılmaksızın, bütün savaşların kınanmasında, liberteryen bilir ki, herhangi belirli bir savaş için, devletler arasında farklılık gösteren suç dereceleri olabilir. Ancak, liberteryen için öncelikli mülahaza herhangi bir devletin savaşa iştirakinin kınanmasıdır. Bu yüzden, onun politikası, savaş başlatmamak, başlamış olan savaşı sonlandırmak ve taraf veya tarafsız sivillere zarar veren sürmekte olan savaşın kapsamını azaltmak için bütün devletlere baskı uygulamaktır.

Devletlerin barış içinde birarada yaşamasına dair liberteryen politikanın ihmal edilen sonucu, herhangi bir dış yardımdan kaçınmaktır; yani, devletler arasında müdahale etmeme politikası [= "infrat politikası" (isolationism)= "tarafsızlık" (neutrality)]. A devleti tarafından B devletine verilen herhangi bir yardım (1) A ülkesi insanlarına karşı vergi saldırısını artırır ve (2) B devletinin kendi halkına uyguladığı baskıyı şiddetlendirir. Eğer B ülkesinde herhangi bir devrimci grup varsa, o zaman dış yardım bu baskıyı çok daha şiddetlendirir. Hatta B ülkesindeki devrimci bir gruba yapılan dış yardım bile -ki bu daha savunulabilir, çünkü insanlara zulmeden bir devlettense, bir devlete direnen gönüllü bir gruba yönlendirilmiştir- (en azından) A ülkesindeki vergi saldırısını şiddetlendirdiğinden dolayı kınanmalıdır.

Şimdi, A devletinin B ülkesi insanları üzerine saldırısı olarak tanımlanabilecek, emperyalizm ve hariçten gelen bu hakimiyetin müteakip muhafazası sorununa liberteryen teorinin nasıl uygulanacağına bakalım. Yine, devrimci saldırının sadece egemenlere karşı yönlendirilmesi şartıyla, B ülkesi insanların A emperyal hakimiyetine karşı düzenledikleri devrim kesinlikle meşrudur. Gelişmemiş ülkeler üzerindeki Batı emperyalizminin, müteakip bir yerel hükümetin yapabileceğinden daha dikkatli bir şekilde mülkiyet haklarının korunmasını sağladığından, desteklenmesi gerektiği - bazı liberteryenler tarafından bile- sık sık ileri sürülmektedir. İlk cevap, statükoyu takip edebilecek durumun tamamıyla spekülatif olduğudur, halbuki mevcut emperyalist hakimiyet tamamıyla ve ziyadesiyle reeldir ve ahlaken yanlıştır. Kaldı ki, liberteryen burada yanlış sonuca -emperyalizmin yerlilere sözde faydasına- odaklanmaktadır. Bilakis, o öncelikle, fetih savaşları ve sonrasında

¹⁰ F. J. P. Veale, *Advance to Barbarism* (Appleton, Wis.: C. C. Nelson, 1953), p.58

emperyal bürokrasinin muhafazası masrafları için dolandırılan ve üzerine vergi yüklenen Batılı vergi mükellefine yoğunlaşmalıdır. Yalnızca bu sebeple dahi, bir liberteryen emperyalizmi kınmalıdır.¹¹

Bütün savaflara muhalefet, liberteryenlerin asla değişimi desteklemeyeceği -dünyayı adaletsiz rejimlerin daimi donukluğuna teslim ettiği- anlamına mı gelir? Kesinlikle hayır. Örneğin, farazi “Waldavia” devletinin “Ruritania” devletine saldırdığını ve ülkenin batı kısmını ilhak ettiğini varsayalım. Batı Ruritanyalılar bu durumda Ruritanyalı kardeşleriyle yeniden birleşmeyi arzulamaktadırlar. Bu nasıl başarılabilir? Elbette, bu iki güç arasında barışçıl bir müzakere yolu vardır, ama Valdavyalı emperyalistlerin müzakereye yanaşmayacak kadar katı olduklarını varsayalım. Veya liberteryen Valdavyalılar hükümetlerine bu fetihten adalet namına vazgeçmeleri için baskı yapabilirler. Ancak bunun dahi işe yaramayacağını farzedelim. O halde, ne olacak? Yine de, Ruritanya’nın Valdavya’ya karşı girişeceği savaşın gayrimeşruiyetini müdafaa etmeliyiz. Meşru yollar şunlardır; (1) Baskı altındaki Batı Ruritanyalıların yaptığı devrimci ayaklanmalar ve (2) özel Ruritanyalı gruplarca (veya, bu durum için, Ruritanya davasının diğer ülkelerdeki dostları tarafından) -ister techizat, ister gönüllü personel şeklinde olsun¹²- Batılı asilere yapılacak yardım.

Tartışmamız boyunca, modern kitle imha yöntemlerinin tasviye edilmesinin, günümüze ait bir liberteryen barış programındaki, can alıcı önemini gördük. Kendilerine karşı hiçbir savunmanın söz konusu olmadığı bu silahlar, herhangi bir çatışmada sivillere karşı, medeniyetin hatta insan ırkının kendisinin açık tahribi ihtimaliyle birlikte, maksimum saldırıyı temin eder. Bu nedenle, liberteryen gündemdeki en önemli öncelik, özellikle nükleer silahlar üzerinde durarak, bütün devletleri, polis gücü seviyesine kadar genel ve küllü bir silahsızlanmaya razı etmek için baskı altına almaktır. Kısacası, eğer stratejik zekâmızı kullanacaksak, insan ırkının hayatının ve özgürlüğünün şimdiye kadar karşılaştığı en büyük tehdidin tasfiye edilmesi, gerçekten de, çöp toplama hizmetlerinin özelleştirilmesinden çok daha önemlidir.

Konumuzu, savaşın kaçınılmaz sonucu, iç istibdat hakkında en azından birkaç şey söylemeden terk edemeyiz. Meşhur Randolph Bourne “savaşın devletin sağlığı”

¹¹ Batı emperyalizmi hakkında diğer iki nokta: öncelikle, onun hâkimiyeti hiç te, birçok liberteryenin inandığı kadar, liberal ya da insanîyetçi değildir. İtibar gören yegâne mülkiyet hakları Avrupalıların haklarıdır; yerliler, en iyi topraklarının emperyalistlerce çalındığını ve bu hırsızlık aracılığıyla iktisap edilen geniş arazili gayrimenkullerde çalışmaya cebir kullanımı ile zorlandıklarını anlarlar.

İkincisi, diğer bir mit, yüzyılın sonundaki “gözdağı siyasetinin” geri kalmış ülkelerdeki Batılı yatırımcıların mülkiyet haklarının müdafası için kahramanca bir önlem olduğunu kabul eder. Herhangi bir devletin tekelleştirilmiş bölgesinin dışına taşmasına karşı yukarıda bahsettiğimiz eleştirilerden başka, gözdağı tedbirlerinin büyük kısmının, özel yatırımların değil, ama Batılı devlet tahvili sahiplerinin savunması olduğu da gözden kaçırılmaktadır. Batılı güçler daha küçük hükümetleri, yabancı devlet tahvili sahiplerinin ödemeleri için, kendi halkları üzerine vergi saldırısını arttırmaya zorladılar. Bu, hiçbir hayalgücü abartısına göre, özel mülkiyet adına yapılan bir tedbir olamaz -aksine bunun tam tersi doğrudur.

¹² Liberteryen akımın Tolstoyan kanadı Batı Ruritanyalıları zor kullanmadan yapılan (nonviolent) devrime girişmeye teşvik edebilirler, örneğin; vergi grevleri, boykotlar, hükümet emirlerine kitle halinde itaatsizlik ya da -özellikle silah fabrikalarında- genel bir grev. krş. The work of the revolutionary Tolstoyani Bartelemy de ligt, *The Conquest of Violence: An Essay on War and Revolution* (New York: Dutton, 1938)

olduğunu fark etmişti.¹³ Savaş ile, devlet gerçekten kendisini gerçekleştirir: ekonomi ve toplum üzerinde güç, sayı, ve ihtişam bakımından mutlak hakimiyetinin artması. Toplum, sözde düşmanlarını öldürmeye çalışarak, resmî savaşa muhalefet edenlerin kökünü kazıyarak ve onları sindirerek, sözde kamu çıkarı için gönül rahatlığıyla doğruya ihanet ederek, bir sürü haline gelir. Toplum -Albert Joy Nock'un bir keresinde ifade ettiği gibi- "resmî geçit yapan bir ordunun" değerleri ve maneviyatıyla donanmış, silahlı bir kamp haline gelir.

Devletin savaş yoluna girmesini sağlayan temel mit, savaşın devlet tarafından tebaasının savunması olduğu yalanıdır. Elbette, gerçekler bunun tam tersidir. Çünkü eğer, savaş devletin sağlığı ise, o, aynı zamanda, devlet için en büyük tehlikedir. Bir devlet ancak bir savaşta veya devrim ile yenilgiye uğratılarak "ölebilir". Bu nedenle, savaşta devlet, kendileri için savaştığı bahanesiyle insanları başka bir devlete karşı aslında kendisi için savaşmak amacıyla, çileden çıkmış bir şekilde seferber eder. Bütün bunların gerçekleşmesi bir sürpriz değildir; bunu hayatın diğer alanlarında da görürüz. Devlet hangi tür suçlar için ölesiye takip ve cezalandırmada bulunur -özel vatandaşlara karşı olanlar için mi, yoksa kendisine karşı suçlar için mi? Devletin lügatındaki en affedilmez suçlar hemen hemen değişmez bir şekilde kişiliğe ve mülkiyete saldırılar değil, ama devletin kendi rahatına matuf tehlikelerdir: örneğin, devlete ihanet, bir askerin düşmana teslim olması veya kaçması, mecburi askerlik yükümlülüğünden kaçmak, hükümeti devirmek için komplo. Kurban, bir polis ya da Allah korusun (Gott zoll Hüten) suikasta uğrayan bir Devlet Başkanı olmadıkça, cinayet suçu gelişigüzel bir şekilde kovuşturulur; özel bir borcu ödememe, eğer bir önemi varsa, adeta özendirilir, ama gelir vergisini ödememek azami sertlikle cezalandırılır; devlet parasının sahte basımı özel çek sahtekarlığında çok daha merhametsizce kovuşturulur, ve saire. Bu kanıtların hepsi, devletin özel vatandaşların haklarını savunmaktan daha çok, kendi gücünün korunması ile ilgilendiğini gösterir.

Zorunlu askerlik hakkında son söz: Bu, savaşın devleti büyütme yolları arasında belki de, en bariz ve despotik olanıdır. Fakat, zorunlu askerlik hakkındaki en sarsıcı gerçek, onu savunmak adına ileri sürülen argümanların saçmalığıdır: Bir insan, kendisinin (veya başka birisinin?) özgürlüğünü, sınırlar ötesindeki kötü bir devlete karşı savunmak için askere alınmak zorundadır. Kendi özgürlüğünü savunmak? Ama nasıl? Varlık nedeni tam da özgürlüğün silinmesi olan bir orduya girmeye zorlanarak, insanın bütün hürriyetlerini hiçe sayarak, bir askerin kasıtlı ve gaddarca insanlıktan uzaklaştırılması (dehumanization) ve "komutanının" kaprisi altında verimli bir cinayet makinesine dönüşmesiyle mi?¹⁴ Düşünülebilecek herhangi bir

¹³ Bkz. Randolph Bourne, "Unfinished Fragment on the State," in *Untimely Papers* (New York: B. W. Huebsch, 1919)

¹⁴ Pasifiste karşı yönlendirilen eski militarist istihza: "Kız kardeşine tecavüz edilmesini engellemek için güç kullanır mısın?" Münaşip mukabele şudur: "Eğer komutanın tarafından emredilirse kız kardeşine tecavüz eder misin?"

yabancı devlet, ona, “kendi” ordusunun şu an onun sözde çıkarı için yaptıklarından daha kötüsünü yapabilir mi? Birisi var mı, Ey Tanrım, onu kendi “müdafilerine” karşı savunacak?

Çeviren: Ünsal Çetin

Özgürlük ve Devlet

Charls Rowley

Özgürlük en temel insani değerdir. İnsanlığın tarihi tecrübesi bunun böyle olduğunu ve niye böyle olduğunu anlamamıza yetecek kadar acı ve ihtişamlı tecrübelerle doludur. Bunu muhtemelen herkes kabul edecektir ama, özgürlükle devlet arasında nasıj bir ilişki vardır? Tarihin hemen her döneminde özgürlüğe en büyük tehdit olmuş devleti özgürlüğün hizmetkarına dönüştürebilir miyiz? Yoksa bu bir hayal midir? eğer öyleyse temel değer özgürlükle en yaygın beşeri organizasyon olan devlet arasındaki ilişkiyi, barış ve huzuru yok edecek bir gerilime dönüştürmemeyi nasıl başaracağız? Günümüzün en mühim iktisatçılarında ye siyaset felsefecilerinden Charles Rowley'nin bu can alıcı sorularla ilgili anlam ve feraset yüklü tespit ve açıklamalarını bu kitapta bulacaksınız.

Çok-Hukukluluk Laiklik Laikrasi

Kadir Cangızbay

Çok-hukukluluk, Laiklik ve Laikrasi, ülkemizin önemli fikir adamlarından Kadir Cangızbay'ın çoğu daha önce yayınlanmış bazı makalelerini bir araya getirmektedir. Cangızbay bu makalelerinde dil, dilde sadeleşme, yabancı dilde eğitim, insan hakları, doğru anlaşılmiş laiklik, laiklik etiketini kullanarak yapılan çarpık laiklik yorumları ve bu tür yorumların açmazları gibi pek çok konuyla meşgul olmaktadır. Her makale, ilgilendiği konuda ya yeni açılımlar getirmekte ya da gözümüzden kaçan veya aklımıza gelmeyen, kimi zaman basit görünen, fakat çoğu defa sarsıcı ve hatta paradigma değiştirmeye zorlayıcı noktaları ortaya sermektedir. Düşünmeyi seven ve aykırı düşünceden korkmayanlara...

LIBERTE
